

C. van der Leest, Meditaties over teksten uit Filippenzen en Jakobus

Uit: D. Vreugdenhil (redactie), Bijbels Dagboek. Van boek tot boek van dag tot dag, Enschede 1979

Geen innerlijke reserve bij het dienen van God (Filip.2:14-15a)

Lezen: Filip.2:1-18 (p.276: 10 september)

Op het moment dat de apostel Paulus zijn brief aan de Filippenzen schrijft, is het zo'n tien jaar geleden, dat hij hun gemeente heeft gesticht: de eerste op Europese bodem (zie Hand.16:9-40). Sinds die beginperiode is er een heel nauwe band gegroeid tussen de apostel en de Filippenzische gemeente. Hij draagt haar een bijzonder warm hart toe. Geen wonder dat in de brief aan de gelovigen in Filippi een opgewekte toon overheerst. Toch staan er ook vele aansporingen in. Want Paulus weet: Zelfs de beste christenen staan ver af van de volmaaktheid. In onze tekst maakt hij duidelijk op welke manier de Filippenzen de goddelijke geboden moeten opvolgen. Het is onvoldoende dat men ze nakomt. Bij het gehoorzamen hieraan moet ook de juiste gezindheid aanwezig zijn. Er moet bij ons liefde bestaan tot God en we moeten graag doen wat de Here van ons vraagt. Paulus zegt het zo: Doe alles zonder te mopperen en zonder bezwaren te maken.

Dat is geen overbodige aansporing. Hoe vaak komt het niet voor, dat we ons innerlijk verzetten tegen wat God van ons eist. Dan lopen we wel keurig in de pas, maar ondertussen gaat ons hart een heel andere richting uit. Als het aan ons lag, deden we liever onze eigen zin. Maar dan kan het zomaar gebeuren, dat we de hand gaan lichten met wat in de Bijbel staat. Daarom is het noodzakelijk te luisteren naar Paulus' aansporing. Alleen, is het voldoende hieraan wel haalbaar? Wie brengt het op Gods geboden zonder enig voorbehoud op te volgen? Natuurlijk weet de apostel best dat niemand van zichzelf de kracht heeft en zelfs niet de bereidheid zich op dit punt in te spannen. Toch blijft hij ons op onze taak wijzen (zie ook 2:12). De verklaring hiervan lezen we in 2:13: Paulus kan zijn lezers erop aanspreken, dat ze 100% verantwoordelijk zijn in hun handelen als christen, omdat ze daarin ook 100% op God kunnen rekenen. Die werkt zo op ons in, dat we als christen willen en kunnen leven. Maar nu dat zo is, is het dienen van God zonder innerlijke reserve een uitvoerbare taak.

Daarmee worden we overigens wel aan het werk gezet. Want we moeten veelal ingaan tegen eigen ideeën en voorkeuren. Maar gaat wat wij graag willen al meer samenvallen met wat God van ons wil, dan zijn we onberispelijk en ongerept. We zijn dan geen ontaarde, maar echte kinderen van de goddelijke Vader; kinderen op wier gedrag en innerlijk niets valt aan te merken. Om dat doel te bereiken, moet ons toch geen moeite te veel zijn.

Opgeroepen door God streven we naar volmaaktheid (Filip.3:12-14)

Lezen: Filip.3:1-16 (p.277: 11 september)

De apostel Paulus werkt hier met het beeld van een wedstrijd hardlopen. De deelnemer aan deze wedstrijd start ermee, dat hij onvolmaakt is. Maar eens zal hij het eindpunt bereiken. Dan krijgt hij de prijs die God heeft uitgelooft: de volmaaktheid, ofwel: het in vrede bij God wonen.

Nu wijst Paulus zijn lezers erop: Zo ver is hij nog lang niet. Dit zegt hij, omdat de gemeente te Filippi gevaar liep beïnvloed te worden door een bepaald soort christenen van joodse afkomst. Die verdedigden: "Wil je gered worden, dan moet je de wet van Mozes nakomen. Daardoor kun je hier de volmaaktheid bereiken" (zie 3:2-4).

Onder ons zal niemand dat zo zeggen. Maar ondertussen kan iemand ingenomen zijn met zichzelf, zodat hij kritiek op zich als christen niet kan verdragen. Hiertegenover zegt Paulus: Wat sommigen ook van zichzelf mogen denken, hij verbeeldt zich niet er al te zijn. Deze woorden leidt hij in met de vriendelijke betiteling: "broeders". Wij moeten er dus net als hij over denken. Zolang de volmaaktheid nog ver weg is, mag niemand bij het bereikte stilstaan. Wie deelneemt aan een wedstrijd doet ook maar één ding: Hij is erop gespist de nog-overblijvende afstand af te leggen. Zo stormt ook Paulus af op het einddoel. Daarin moeten wij hem navolgen. We moeten alles op alles zetten om verder te komen op onze weg naar God. Dat zal vaak lang niet gemakkelijk zijn. Ook sportlui bereiken niet zomaar topprestaties. Gezien de prijs die ons is uitgelooft, moeten wij ons er helemaal voor inzetten, dat die ons niet ontgaat.

Maar wordt op deze manier onze redding niet teveel afhankelijk van onze prestaties? Vergeten we niet, waarom Paulus zo intensief naar het einddoel streeft: "Omdat ik daartoe door God geroepen ben." Dat is bij hem op een uitzonderlijke manier gebeurd; op de weg naar Damascus is hij immers haast letterlijk door Christus gegrepen (zie Hand.9:3-19). Maar al verloopt het bij ons anders, de Here heeft ons evengoed uitgenodigd deel te nemen aan de wedstrijd naar de volmaaktheid. Hoe? Doordat Hij ons "van boven" heeft opgeroepen, via zijn eigen Woord. Daarom kan Paulus ons aansporen naar volmaaktheid te streven; dus: omdat God van zijn kant als eerste actief is, - in Jezus Christus, op grond van zijn plaatsvervangend lijden. Want omdat het God is die roept, stelt Hij de zijnen meteen in staat aan zijn oproep gehoor te geven. Zelfs zorgt Hij ervoor, dat zij op hun eindbestemming aankomen.

Dit kan ons rust geven. Maar in vertrouwen op Gods activiteit komen ook wij in beweging, alsof alles nog van ons afhangt.

Christenen oriënteren zich op Christus in de hemel (Filip.3:20a)

Lezen: Filip.3:15-4:1 (p.278: 12 september)

Tegen wie waarschuwt de apostel Paulus eigenlijk in 3:18-19? Niet tegen heidenen die er maar op los leven. Hij heeft het over joden, of mogelijk joods-gezinde christenen. We moeten niet vergeten, dat toentertijd rond de Middellandse Zee talloze joden woonden. Ze vormden hecht-georganiseerde gemeenschappen rond een synagoge. Vaak hadden ze van de Romeinse overheid bepaalde voorrechten gekregen, waardoor ze binnen hun eigen kring orde op zaken konden stellen. Zo'n synagogale gemeenschap werd in het Grieks een politeuma genoemd. Dit woord komt ook voor in Fil.3:20. Het NBG geeft hiervan een minder juiste omschrijving. Letterlijk staat er: "Ons politeuma is in de hemel." Dit in tegenstelling tot de synagogale gemeenschap daar; die is iets van de aarde. Want zij is geconcentreerd op Jeruzalem in Palestina. Zo heeft elke joodse gemeenschap haar toekomstverwachting aan deze stad verbonden. Ook meent men die toekomst zelf dichterbij te kunnen halen door trouw de wet van Mozes na te komen, zoals die in Jeruzalem wordt uitgelegd.

De aanhangers van deze opvatting noemt Paulus vijanden van Christus (3:18). Natuurlijk, Jeruzalem met haar tempel is het kerkelijk centrum geweest. Maar sinds het beslissende offer is gebracht, is de unieke positie van Jeruzalem voorbij. Er is nu alleen toekomst, als men vertrouwt op Christus. Blijven de joden zich toch nog op het aloude centrum oriënteren, dan zijn ze in feite aardsgezind; ook hun nakomen van Mozes' wet is dan zonder waarde (3:19).

Wat er ondertussen veranderd mag zijn, ook wij komen in aanraking met een ongehoorzame, aardsgezinde kerk. De heilsstaat van de toekomst ziet zij in het verlengde liggen van de huidige geschiedenis; en zij meent die door haar eigen activiteiten dichterbij te kunnen brengen. De echt-christelijke gemeenschap is echter verbonden met de hémel. Daar bevindt zich immers onze redder, Jezus Christus. Met zijn vertrek naar de hemel is het centrum van de kerk dus niet meer in ons midden, maar boven ons. Gelovigen horen zo tot een kerkgemeenschap die verankerd is in de hemel.

Daarom moet een gemeente zich nooit laten meeslepen door allerlei menselijke inzichten van het ogenblik. Het georiënteerd-zijn op het Jeruzalem-van-boven houdt in, dat de kerk zich laat leiden door Christus' bestuur. Dat wil zeggen, we moeten het bijbelse woord van ons Hoofd tot z'n recht laten komen. Daarbij moeten we niet vertrouwen op onze eigen mogelijkheden, maar alleen op de Here met zijn werk. En dan zal vanuit de hemel (3:21) eens de gouden toekomst aanbreken.

Blijdschap: de grondtoon van ons leven als christen (Filip.4:4)

Lezen: Filip.4:1-23 (p.279: 13 september)

Als één woord kenmerkend is voor Paulus' brief aan de Filippenzen is dat "vreugde". Zo noemt de apostel hen in 4:1 "zijn blijdschap". Verder spoort hij hen verschillende keren aan zich te verheugen. Zo ook in de tekst: "Verblijdt u altijd."

Maar is dit wel reëel van Paulus? Hij kan nu wel aanmoedigen tot voortdurende vreugde, maar wie kan hieraan beantwoorden? Blij-zijn is toch niet een gevoel dat je op bevel bij jezelf kunt opwekken? Er zijn uiteraard montere naturen, voor wie het vaak niet zo'n probleem is verheugd te zijn. Ook voor sombere mensen kunnen er momenten bestaan, dat ze blij kunnen zijn.

Maar altijd vol vreugde zijn, is toch teveel gevraagd. Je ondervindt immers herhaaldelijk iets, dat je wel verdrietig móet stemmen. Zelfs kan je zoiets ergs overkomen, dat je heel je leven de pijn hiervan ervaart.

Toch blijft op ons de eis afkomen steeds blij te zijn. Dit betekent niet, dat Paulus wereldvreemd voorbijziet aan onze feitelijke omstandigheden. Hij weet zelf maar al te goed, wat het is verdriet en pijn te hebben. Zo is hij er zijn leven lang door gekweld, dat hij de kerk heeft vervolgd. En hoe is het hem aan het hart gegaan, dat uitgerekend zijn volksgenoten Christus verwierpen (zie bijv. 3:18). Verder kan hij in 2 Kor.11:23-28 een hele reeks ontberingen opsommen. En op het moment dat hij zijn brief schrijft, zit hij gevangen in Rome.

Het is déze Paulus die aanspoort altijd verheugd te zijn. Als hij met zijn ervaringen en in zijn situatie dit doet, kunnen we het moeilijk uit oppervlakkigheid verklaren. Hij wekt niet goedkoop op de tranen te vergeten. De apostel heeft een heel bepaalde vreugde op het oog, want hij zegt: "Verblijdt u in de Hé-re." D.w.z.: "Verheugt u, verbonden als u bent met Christus." Want wat betekent Christus voor ons? Het is dank zij zijn verzoenend bloed, dat we vrijuitgaan bij God, al overtreden we telkens weer de bijbelse geboden. Eveneens dank zij Christus is God onze Vader, die alle voorvallen van ons leven laat meewerken aan onze redding.

Als we door het geloof één zijn met Christus en deel hebben aan wat Hij heeft bereikt, móet blijdschap wel de grondtoon zijn van ons bestaan. Wat Hij ons schenkt geeft voldoende reden voor blijvende vreugde. Natuurlijk wordt ons bestaan dan niet opeens rozegeur en maneschijn. Levend in deze wereld zijn we veelal mensen die geschonden zijn door angst, vernielde dromen, pijnlijk-blijvende verliezen. Maar doorslaggevend is de eenheid met Christus. In het besef van deze band verblijden we ons steeds, al is het vaak met tranen in de ogen.

De christen onder druk is gelukkig te prijzen (Jak.1:12)

Lezen: Jak.1:1-18 (p.280: 14 september)

Jakobus' brief is gericht aan de twaalf stammen in de verstrooiing. Dat kan moeilijk slaan op de joden buiten Palestina, want de lezers worden aangesproken als broeders die van Christus zijn. Het gaat hier kennelijk over de joodse christenen uit Jeruzalem, vermeld in Hand.8:1 en 11:19. Die zijn het slachtoffer geworden van de vervolging, ontketend na Stefanus' terechtstelling; als resultaat hiervan zijn ze verstrooid over Judea, Samaria en tot in Syrië toe. Tot hen richt Jakobus zich. Dat hebben ze nodig, want hun vertrek uit Jeruzalem betekent beslist geen einde aan hun moeiten. Overal waar ze terechtkomen, komen ze in aanraking met volksgenoten, die fel anti-Christus zijn. Hierdoor staan Jakobus' lezers onder zware druk.

Wat dat betreft is er weinig veranderd. Ook tegenwoordig brengen niet de moderne heidenen ons het meest in het nauw, maar bepaalde leden van de ongehoorzame kerk: zij die beweren christen te zijn, terwijl ze ondertussen eigenmachtig met de Bijbel omgaan.

Hoe moeten gelovigen nu tegen dergelijke moeiten aankijken? Jakobus zegt: "U moet het een vreugdevolle zaak vinden, als u onder druk staat" (verg. 1:2). Daarmee vraagt hij niet van ons, dat we lijden als zodanig fijn vinden. We moeten het alleen positief beoordelen, omdat het een bepaalde waarde voor ons heeft. De druk die christenen ondervinden, heeft namelijk een beproevend effect op hen (in 1:2,12 lees ik niet "verzoeking", zoals het NBG, maar "beproeving"). Daardoor presteert God hen, te laten zien wat hun geloof waard is. Hij brengt zo aan het licht, wat in je zit. In het geval van pressie-van-buitenaf wordt er immers van alle kanten aandrang op je uitgeoefend de band met God lossen te maken. Maar van Gods kant betekent dit een even sterke aandrang om door te gaan met je vertrouwen op Hem.

En doorstaat iemand de op hem uitgeoefende druk, dan is hij volgens Jakobus gelukkig te prijzen: Hij ontvangt, bij wijze van eervolle krans, het leven: hij mag voortdurend verkeren in Gods directe nabijheid. Dat heeft de Here de zijnen beloofd. Niet als een beloning voor hun standvastigheid; het wordt hen als een geschenk in handen gesteld. We genieten er hier al een voorproef van. Want door onze eenheid met Christus kunnen we zeker zijn van de goddelijke gunst.

Daarom is het voor ons zaak, tegen de verdrukking in, te blijven geloven. Dan kan van ons gezegd worden, dat we goed af zijn. Jakobus vergeet beslist niet de pijn die problemen ons bezorgen. Het beslissende oordeel over onze situatie is volgens hem echter niet afhankelijk van onze uiterlijke omstandigheden, maar van de vraag: hebben we deel aan het eeuwige leven?

Geloof moet uit daden blijken (Jak.2:14-17)

Lezen: Jak.2:14-26 (p.281: 15 september)

Het heeft er soms alle schijn van, dat het christelijk leven onder ons achterblijft bij de leer. Daartegen waarschuwt Jakobus: Als iemand zegt dat hij gelooft, bewijst dat op zichzelf niets. Je moet als christen ook bepaalde daden stellen. Alleen daaruit blijkt het, dat je gelooft. Wordt je geloof niet zichtbaar in je handelen, dan is er in feite geen sprake van echt geloof. Je houdt er dan alleen theorieën op na. Hoe waar die mogen zijn, aan theorieën als zodanig heb je niets. Een theoretisch geloof kan je ook onmogelijk redden, vandaag niet en evenmin in Gods laatste rechtszaak.

Eigenlijk is het vanzelfsprekend, dat christelijk geloof zonder christelijk gedrag waardeloos is. Ook in het gewone leven kopen we niets voor mooie praat zonder mooie daad. Stel nou, zegt Jakobus: Een medekerklid van ons heeft gebrek aan de meest noodzakelijke levensbehoeften, en één van ons reageert hierop met de wens: "Het beste ermee! Kleed je warm en eet maar goed", terwijl hij onderwijl zijn beurs gesloten houdt. Dat is toch grof tegenover zo'n berooide. Hem wel toewensen dat hij zijn armoede te boven komt, maar weigeren hem daarbij te helpen. Natuurlijk kan die wens welgemeend zijn uitgesproken. Maar zonder daadwerkelijke hulp is die slechts loze praat, waar je niets mee opschiet. Dat is zonneklaar.

Zo is het ook met het geloof, zegt Jakobus. Als het op zichzelf staat en zich dus niet uit in daden, is het dood. Want als er iets met het christelijk geloof gegeven is, dan wel christelijk gedrag. Geloven is toch verbonden-zijn-met-Christus (verg. Jak. 2 : 1)? Als het tot je doordringt, dat Hij ongekend grootse geschenken uitdeelt, kun je dat niet voor kennisgeving aannemen. Echt geloof in Christus gaat er onvermijdelijk mee gepaard, dat je in je leven je door Christus laat leiden.

Is daar amper sprake van, dan ontbreekt kennelijk de warme relatie met Christus. Daarom geldt: Wie gelooft zonder dat je het merkt, wordt niet gered. We kunnen alleen zeker zijn van Gods gunst, als ons geloof zichtbaar wordt in onze daden. Niet dat we door die daden recht hebben op Gods gunst. Jakobus weet maar al te goed, dat we in ons handelen telkens falen (3:2a) en dat God ons uit barmhartigheid vrijspreekt (2:13b). Jakobus wil slechts laten uitkomen: Alleen een levend geloof verbindt ons met Christus. Met rechtzinnigheid zondermeer komen we er niet. We moeten daarom de eventuele spanning tussen de christelijke leer en ons leven zoveel mogelijk wegnemen. Dan zal ons geloof niet opgesloten blijven in onze hersens en gevoelens, maar tastbaar worden in onze gedragingen.

Deo volente: als de Here het wil (Jak.4:13-16)

Lezen: Jak.4:11-17 (p.282: 16 september)

Jakobus verwijt hier rijke kooplui hun al te grote zelfverzekerdheid. Alleen al uit de formulering van vs. 13 blijkt het zelfbewuste van hen. Ze hebben hun zaakjes naar hun idee goed voor elkaar. Grootspraak, noemt Jakobus dat. Ze doen alsof ze alle touwtjes op aarde in handen hebben, want ze plannen maar. En dat terwijl ze op de belangrijkste factoren geen enkele greep hebben. Neem alleen de dag van morgen. Niemand weet, hoe het leven er dan zal uitzien. Wellicht zakt heel de economie in elkaar; misschien wordt men ziek of sterft men zelfs. Ook van welvarende kooplui blijft gelden, dat ze slechts een damp zijn: die blijft even hangen, maar is dan in de kortste keren verdwenen. Het leven is dus een onzeker bezit, dat je zomaar kunt kwijtraken. Daarom is het zich beroemen op de dag van morgen dwaas. In ons plannen maken moeten we dus rekenen met onze beperktheid. We moeten nooit zelfbewust gaan redeneren: "We gaan dit ondernemen en dat bereiken". Want ook de meest nabije toekomst blijft voor ons grotendeels een gesloten boek. We hebben zelfs geen macht over het leven, dat toch de eerste voorwaarde is voor mogelijke activiteit. Dan moeten we wel bescheiden zijn in de formulering van onze voornemens.

Maar Jakobus zegt meer: In onze beperktheid moeten we ons aangewezen weten op God. We moeten niet heel parmantig zeggen: "We zullen dit of dat doen", maar: "Als de Here het wil, zullen we leven en dit of dat doen." Dus zowel onze activiteit alsook de voorwaarde hiervan, ons leven, stelt Jakobus afhankelijk van wat Gods plannen met ons zijn. De Here maakt uit, of we zullen leven. Het ligt aan Hem, of we straks bepaalde bezigheden kunnen verrichten. Wie gewoon is zelfbewust zijn programma uit te stippelen, wordt hierdoor op zijn plaats gezet. Maar wie altijd onzeker tegen de toekomst aankijkt, wordt gerustgesteld: Al zijn omstandigheden worden bepaald door zijn goddelijke Vader.

Weten we ons op deze manier afhankelijk van Gods wil in de zin van "zijn plan" , dan kan het niet anders of we weten ons ook afhankelijk van zijn wil in de zin van "zijn gebod". Het kan bijv. zijn, dat we iets gaan ondernemen, dat in strijd is met de bijbelse bepalingen. Zouden we in d'at verband zeggen "Als de Here het wil, ga ik dat doen", dan misbruiken we Gods naam. Iemands "D.V." heeft alleen waarde, als het gepaard gaat met gehoorzaamheid aan Gods geboden. Dan alleen blijkt het, dat je je helemaal aangewezen weet op de Here. Hij bepaalt, of we iets mogen en ook zullen doen.